МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Факультет української філології

Кафедра слов’янських мов та зарубіжної літератури

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Ступінь вищої освіти: Магістр

Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність: 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітньо-професійна програма: «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (польська))»

Умань – 2022

Розробники програми:

Черевченко Олександр Миколайович, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри слов'янських мов та зарубіжної літератури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Тищенко Тетяна Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Денисюк Василь Вікторович, кандидат філологічних наук, доцент, професор кафедри української мови та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Осіпчук Галина Валентинівна, кандидат філологічних наук, доцент, кафедри слов'янських мов та зарубіжної літератури Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Галкіна Валентина Борисівна, учитель української мови та літератури, учитель вищої категорії, учитель-методист, заступник директора з навчально-виховної роботи ОЗО «Новоархангельський навчально-виховний комплекс «Заклад зсо І-ІІІ ступенів-гімназія» Новоархангельської селищної ради Кіровоградської області

Наскрізна програма практики розглянута і схвалена на засіданні кафедри слов'янських мов та зарубіжної літератури.

Протокол № 10 від «28» квітня 2022 року.

Наскрізна програма обговорена та рекомендована до затвердження на засіданні науково-методичної комісії факультету української філології.

Протокол № 6 від «09» червня 2022 року.

Наскрізна програма практики затверджена на засіданні навчально-методичної ради університету.

Протокол № 5 від «22» червня 2022 року.

І. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце практик у професійній підготовці здобувача вищої освіти

Практика здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спрямована на підготовку вчителя до професійної діяльності в закладах освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти. Виробнича (педагогічна) практика дає можливість здобувачам освіти закріпити і поглибити теоретичні знання, набуті під час навчання, виробити професійні вміння і навички, розвинути педагогічне мислення і творчі здібності, інтенсифікувати процес формування професійно-особистісних якостей.

Педагогічна практика сприяє активному формуванню професійної спрямованості мислення і діяльності майбутніх учителів, розвитку поваги і любові до педагогічної професії та здобувачів освіти.

Наскрізна програма практики розроблена згідно з Законом України «Про освіту» від 28 вересня 2017 р., «Положенням про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» (наказ МОН України № 93 від 8 квітня 1993 р.), «Положенням про організацію освітнього процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (протокол № 11 засідання вченої ради від 9 лютого 2021 р.), «Положенням про організацію практики в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (денна та заочна форми навчання)», протокол № 10 засідання вченої ради від 26 січня 2021 р.

Програма практики укладена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література (польська))» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка з предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література).

1.2. Мета практики

Мета практики полягає в підготовці здобувачів вищої освіти до виконання трудових функцій учителя української мови, української літератури, польської мови і зарубіжної літератури в закладах освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти, у формуванні загальних компетентностей, професійних умінь і навичок під час застосування сучасних знань у галузі середньої освіти, інноваційних педагогічних технологій та інформаційних засобів навчання, у вихованні особистості майбутнього вчителя.

1.3. Завдання практичної підготовки

1. Формувати здатність вирішувати виробничі завдання, приймати самостійні рішення в сучасних умовах освітнього процесу.

2. Упроваджувати в педагогічну діяльність новітні технології навчання, розвитку і виховання здобувачів освіти, результати наукових досліджень.

3. Набути вмінь співпрацювати з трудовим, учнівським та батьківським колективами закладу освіти.

4. Закріпити, поглибити і збагатити психолого-педагогічні та спеціальні знання зі шкільних предметів, використовувати їх при розв'язанні конкретних педагогічних завдань.

5. Формувати вміння планувати та організовувати процес навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти, оцінювати та аналізувати результати їхнього навчання.

6. Формувати психологічну готовність до роботи в закладах освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

7. Виховувати у здобувачів-практикантів стійкий інтерес до професії вчителя, розвивати й закріплювати потребу в педагогічній самоосвіті, творчий підхід до педагогічної діяльності.

8. Формувати здатність оцінювати сучасний стан середньої освіти на етапі реалізації основних завдань концепції нової української школи, вивчати і застосовувати передовий педагогічний досвід.

1.4. Компетентності здобувачів вищої освіти

Практична підготовка здобувачів вищої освіти спрямована на формування в них загальних і фахових компетентностей.

Виробнича (педагогічна) практика

ЗК 01. Здатність до відповідальної і свідомої діяльності на засадах поваги до прав і свобод людини, громадянина, реалізації своїх прав та обов'язків.

ЗК 06. Здатність толерантно і безконфліктно комунікувати з різноманітною аудиторією, дотримуватися морально-етичних принципів спілкування.

ЗК 07. Готовність брати відповідальність за прийняті рішення, виявляти ініціативу й наполегливість у досягненні професійних цілей.

ФК 06. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти, формувати мотивацію та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

ФК 07. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

ФК 08. Здатність до рівноправної та особистісно зорієнтованої взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, зокрема для надання підтримки особам з особливими освітніми потребами.

Виробнича (педагогічна) практика з польської мови

ЗК 01. Здатність до відповідальної і свідомої діяльності на засадах поваги до прав і свобод людини, громадянина, реалізації своїх прав та обов'язків.

ЗК 06. Здатність толерантно і безконфліктно комунікувати з різноманітною аудиторією, дотримуватися морально-етичних принципів спілкування.

ЗК 07. Готовність брати відповідальність за прийняті рішення, виявляти ініціативу й наполегливість у досягненні професійних цілей.

ФК 06. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти, формувати мотивацію та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

ФК 07. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

ФК 08. Здатність до рівноправної та особистісно зорієнтованої взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, зокрема для надання підтримки особам з особливими освітніми потребами.

II. Види та терміни проходження практик

Назва практики	Кількість кредитів / годин	Курс	Семестр	Тривалість тижнів
Виробнича (педагогічна) практика	6/180	I	II	4
Виробнича (педагогічна) практика з польської мови	6/180	II	III	4

III. Бази проведення практик

Базами проведення виробничих (педагогічних) практик є заклади освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

Здобувачі вищої освіти проходять практичне навчання на базах практик, із якими попередньо укладено договори про проведення практики. Здобувач має право самостійно обирати для себе місце проходження практичного навчання за умови наявності клопотання від бази практики та дотримання нею відповідних вимог до матеріально-технічного і кадрового забезпечення.

IV. Організація практики

Виробничі (педагогічні) практики магістрів проходять у три етапи: підготовчий, основний і завершальний.

Підготовчий етап до проходження педагогічної практики передбачає участь здобувачів вищої освіти в настановчій конференції, прослуховування ними лекції-інструктажу з техніки безпеки,

ознайомлення магістрантів із програмою практики, знайомство з базами практики.

На **основному етапі** здобувачі освіти виконують усі завдання, передбачені програмою практики.

На **завершальному етапі** практики магістрант готує звітні матеріали з педагогічної практики, подає звітну документацію керівникам практики для перевірки та оцінювання, бере участь у підсумкових заходах із педагогічної практики.

V. Підведення підсумків практики

Після закінчення терміну проходження практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Загальною формою звітності здобувача вищої освіти є письмовий звіт, підписаний здобувачем вищої освіти, груповим керівником та методистами. Письмовий звіт разом з іншими документами, визначеними в робочій програмі практики, здобувачі подають на перевірку груповому керівнику практики.

Характеристику або відгук про роботу здобувача вищої освіти завіряє керівник установи бази практики. Відгук від бази практики може бути індивідуальним (у випадку проходження практик за місцем проживання) або на групу здобувачів вищої освіти. Звіт повинен містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти всіх завдань програми практики та індивідуального завдання, висновки і пропозиції тощо. Вимоги до звіту визначають у робочих програмах практики відповідно до специфіки освітньої програми.

Захист практик проводять у присутності комісії, до складу якої входять керівники практики, представники від баз практики (за можливості), викладачі кафедр. Оцінювання практики здійснюють з урахуванням критеріїв, розроблених у робочих програмах практик, відповідно до шкали оцінювання ECTS.

Здобувачі вищої освіти, які навчаються за індивідуальним графіком та працюють за фахом (за умови, якщо місце їхньої роботи відповідає вимогам програми практик), подають витяг із трудової книжки (або ксерокопію трудової книжки, завірену керівником установи), довідку з місця роботи (у випадку роботи за сумісництвом) та характеристику, звіт, робочу документацію.

VI. Зміст практик за видами

6.1. Виробнича (педагогічна) практика

6.1.1. Мета практики – підготовка магістрів до виконання функцій учителя української мови, української та зарубіжної літератур в освітніх закладах, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

6.1.2. Завдання практики:

1. Поглибити і закріпити теоретичні знання, одержані здобувачем під час занять в університеті.
2. Удосконалити педагогічні вміння, закріпити практичні навички укладання тематичних планів, розробки конспектів уроків різних типів, позакласних заходів.
3. Виробити вміння і навички у відборі форм і видів роботи, які активізують пізнавальну діяльність учнів.
4. Вивчати, узагальнювати і застосовувати педагогічний досвід освітньої діяльності вчителів-словесників.
5. Розвивати і закріплювати інтерес до педагогічної праці, стимулювати прагнення удосконалювати свої педагогічні здібності з метою підготовки до творчого розв'язання завдань виховання гармонійно розвиненої особистості.

6.1.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти:

1. Ознайомлення здобувачів вищої освіти з особливостями роботи закладу освіти, за яким вони закріплені, зокрема зі: специфікою діяльності закладу освіти; системою роботи вчителів української мови, української літератури, зарубіжної літератури; планом роботи вчителів-словесників; кабінетами та їх обладнанням; змістом, формами, методами роботи органів учнівського самоврядування закладу освіти.
2. Відвідування та аналіз уроків учителів української мови, української літератури, зарубіжної літератури закладу освіти, фіксування результатів спостережень у щоденнику.
3. Розробка планів-конспектів і проведення уроків з української мови, української літератури, зарубіжної літератури відповідно до календарно-тематичного плану.
4. Здійснення самоаналізу та обговорення проведеного заняття за участі керівника практики.
5. Вивчення досвіду навчальної роботи вчителів української мови, української літератури, зарубіжної літератури.
6. Здійснення позакласної виховної роботи (організація постійного спілкування зі здобувачами середньої освіти, проведення індивідуальної роботи з ними; розробка та проведення виховної години в учнівському колективі, вивчення досвіду виховної роботи класних керівників).
7. Здійснення навчально-методичної роботи: з'ясування особливостей освітнього процесу на основі відвідування занять учителів-предметників із метою вивчення вимог до здобувачів середньої освіти, різноманітних методів організації їхньої пізнавальної діяльності і виховання, виявлення міжпредметних зв'язків і можливостей їх використання на уроках; відвідування уроків і позаурочних заходів із навчальних предметів; виготовлення наочних посібників, дидактичних матеріалів.
8. Виконання індивідуального дослідницького завдання: тему індивідуального дослідження здобувач обирає і погоджує спільно з

методистом; під час практики він збирає й аналізує фактичний матеріал із проблеми, узагальнює, осмислює його, теоретично обґрунтовує і формулює конкретні висновки, пропозиції.

6.1.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти.

За період практики здобувачі вищої освіти готують різні види планування й робочої документації, зокрема:

1. Календарне планування уроків української мови, української та зарубіжної літератур.
2. Плани-конспекти залікових уроків, передбачених програмою практики.
3. Наочність, роздавальний матеріал до залікових уроків, презентації до уроків.
4. Розробки виховних заходів.
5. Психолого-педагогічна характеристика класу, у якому працював здобувач під час практики.

Звітна документація практики – індивідуальний звіт студента про виконання програми практики та характеристика практиканта, завірена керівником установи бази практики.

6.1.5. Норми/Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики.

Критерії оцінювання роботи здобувачів під час проходження практики визначено в робочій програмі практики. Підсумки практики підводять керівники практики від кафедр на підставі оцінювання роботи здобувачів на базах практик, оформлення звітної документації та захисту звітів.

Аналіз результатів практики проводять за такими критеріями:

– обсяг виконаної роботи;
– якість аналітичного звіту, висновків і пропозицій;
– виконання роботи у встановлені терміни;
– самостійність, ініціативність, творчий підхід до роботи;
– своєчасність і якість подання звітної документації.

6.2. Виробнича (педагогічна) практика з польської мови

6.2.1. Мета практики – підготовка магістрів до виконання функцій учителя польської мови в освітніх закладах, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

6.2.2. Завдання практики:

1. Підготувати фахівців, спроможних вирішувати виробничі завдання в сучасних умовах освітнього процесу, приймати самостійні рішення в кожній конкретній виробничій ситуації.
2. Упроваджувати в педагогічну діяльність прогресивні технології і результати наукових досліджень.

3. Набути професійних навичок володіння прийомами і методами, які є складовими новітніх технологій.

4. Формувати вміння співпрацювати з учительським та учнівським колективами, адаптуватися до умов освітнього процесу.

5. Закріпити, поглибити та збагатити психолого-педагогічні і спеціальні знання з польської мови, використовувати їх при розв'язанні конкретних педагогічних завдань.

6. Формувати в майбутніх учителів польської мови педагогічні вміння і навички, які сприяють розвитку професійних якостей особистості вчителя.

7. Виховувати стійкий інтерес до професії вчителя, потребу в педагогічній самоосвіті, виробленні творчого підходу до педагогічної діяльності.

8. Формувати психологічну готовність здобувачів до роботи в закладах освіти, які забезпечують здобуття повної загальної середньої освіти.

6.2.3. Зміст діяльності здобувачів вищої освіти.

Зміст і характер діяльності здобувачів вищої освіти є наближеним до реальної професійної діяльності вчителя польської мови.

1. Настановча конференція, під час якої здобувачів вищої освіти знайомлять із метою та змістом педпрактики, індивідуальними завданнями та формами звітності.

2. Ознайомлення здобувачів вищої освіти з особливостями роботи закладу освіти, за яким вони закріплені: специфікою діяльності закладу освіти; системою роботи вчителів польської мови; планом роботи вчителя польської мови; кабінетами та їх обладнанням; змістом, формами, методами роботи органів учнівського самоврядування закладу освіти.

3. Відвідування уроків учителів польської мови закладу освіти, здійснення їх аналізу та фіксування результатів спостережень у щоденнику.

4. Розробка планів-конспектів і проведення уроків з польської мови відповідно до календарно-тематичного плану.

5. Здійснення самоаналізу та обговорення проведеного заняття за участі керівника практики.

6. Вивчення досвіду навчальної роботи вчителів польської мови.

7. Здійснення позакласної виховної роботи (організація постійного спілкування зі здобувачами середньої освіти, проведення індивідуальної роботи з ними; розробка та проведення виховної години в учнівському колективі, вивчення досвіду виховної роботи класних керівників).

8. Здійснення навчально-методичної роботи: з'ясування особливостей освітнього процесу на основі відвідування занять різних учителів польської мови з метою вивчення вимог до здобувачів середньої освіти, різноманітних методів організації їхньої пізнавальної діяльності і виховання на заняттях, виявлення міжпредметних зв'язків і можливостей їх використання на заняттях з польської мови; відвідування всіх уроків і позаурочних заходів з польської мови; виготовлення наочних посібників, дидактичних матеріалів.

9. Оформлення звіту про практику та необхідної документації.

10. Підсумкова конференція, під час якої здобувачі вищої освіти звітують про результати виконання завдань практики.

11. Виконання індивідуального дослідницького завдання: тему індивідуального дослідницького завдання здобувачі вищої освіти обирають до початку виробничої практики або в її перші дні проходження, після чого опрацьовують необхідні літературні джерела, розробляють план і методику дослідження (тексти анкет, плани й протоколи педагогічних спостережень, питання для бесід та інтерв'ю, опис тестів тощо), обговорюють їх із керівником педагогічної практики, узгоджують з іншими здобувачами-практикантами терміни, час та форму проведення експериментальних досліджень.

6.2.4. Форми звітності здобувачів вищої освіти про практику.

Після проходження практики здобувач вищої освіти подає на перевірку груповому керівнику-методисту з польської мови такі звітні матеріали, як:

1. Характеристика на роботу здобувача вищої освіти, завірену керівником установи бази практики.
2. Письмовий звіт про проведену роботу з датою укладання і підписом здобувача вищої освіти.
3. Індивідуальний план.
4. Календарно-тематичне планування на період практики.
5. Плани-конспекти проведених залікових уроків із виготовленими до них наочними посібниками, дидактичними матеріалами, фотографіями.
6. Сценарії виховних заходів з польської мови.
7. Щоденник виробничої практики, який повинен містити: список здобувачів середньої освіти (їхня успішність); план розміщення здобувачів середньої освіти у класі; розклад дзвінків у школі; розклад учителя польської мови, за яким закріплений здобувач вищої освіти; аналізи відвіданих /проведених уроків/заходів.
8. Аналіз відвіданих уроків учителя.
9. Аналіз відвіданих уроків здобувача-практиканта.
10. Самоаналіз проведених залікових уроків (на вибір здобувача).
11. Аналіз відвіданих виховних/позакласних заходів здобувачів-практикантів.
12. Звіт про виконання індивідуального завдання.

6.2.5. Норми/Критерії оцінювання роботи здобувачів вищої освіти під час практики

В оцінці сформованих професійних умінь здобувачів вищої освіти під час практики враховують такі критерії:

1. Мовна підготовка: знання польської мови відповідно до шкільної програми та підручників; володіння матеріалом для організації і проведення виховної/позакласної роботи.

2. Методична підготовка: уміння спостерігати за здобувачами середньої освіти, визначати мету і завдання уроку, добирати матеріал для конкретного

уроку з польської мови, використовувати додаткову літературу, стимулювати та коректувати діяльність здобувачів середньої освіти, використовувати дошку (зокрема – мультимедійну), аналізувати урок та здійснювати його самоаналіз.

3. Відношення до справи: дисциплінованість; ініціатива в підготовці до уроку; відвідування уроків здобувачів вищої освіти; культура спілкування.

4. Виконання завдань практики, оформлення звітної документації.

Результати педагогічної практики оцінюють за 100-бальною шкалою.

Шкала оцінювання

За шкалою ECTS	За національною шкалою		Кількість балів
	прописом	цифрою	
A	Відмінно	5	90-100
B	Дуже добре	4	82-89
C	Добре	4	75-81
D	Посередньо	3	69-74
E	Задовільно	3	60-68
FX	Незадовільно	2	35-59
F	Незадовільно	2	1-34

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час практики

90–100 балів / A («відмінно») – здобувач виконав програму практики на високому рівні; проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, уміло застосовував у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користувався повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; у визначений термін подав звітну документацію, оформлену на високому рівні.

82–89 балів / B («дуже добре») – здобувач виконав програму практики на достатньому рівні; у роботі практиканта були незначні помилки, але він виправляв їх самостійно; не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відгукувалися в колективі, у якому він перебував на період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75–81 балів / C («добре») – робота за програмою практики виконана на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, отримав добрі відгуки колективу бази практики, методистів, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника практики.

69–74 балів / D («посередньо») – робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як

організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики містила позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60–68 балів / E («задовільно») – робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з погляду керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35–59 балів / FX («незадовільно») – відсутня систематичність у роботі практиканта, програму з практики виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань; отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку; подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

0–34 балів / F («незадовільно») – практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку за практику.

Гарант освітньої програми _____ Олександр ЧЕРЕВЧЕНКО